

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XV. Quae de Concilio Caesar cum Legato egerit. Noui libelli ad eum delati à Catholicis, ab haereticis, & à Legato. Recessus Caesareus, & Comitiorum exitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1541.

* Literæ
Contareni
ad Farne-
sium, 1. Iu-
nij 1541.

* Literæ
Contareni
ad Farne-
sium, 1. Maij
1541.

rantix conditioni consentire: id enim effecisset, vt altiores falsæ
radices ageret; & cum indiuidua Fides sit, tam in vno quam in
omnibus tolerantiam fugiendam. Verum prius quam hæc manda-
ta Contareno deferrentur, cum de fœdere sermone habuit, com-
perit, suspiciones, quas ipse passus fuerat, iam in Carolum irrepsisse,
qui pronuntiauit, Nolle se Religionis obtentu à quibusdam Prin-
cipum implicari bellis ciuilibus, dum Turcico tam grauius vexaba-
tur. Vnicum ac præsens remedium supererat, ipsa scilicet mo-
Cæsaris * in Germania, cuius præpotens Maiestas validissimi rei-
vim habuisset ad incutiendum terrorem, quamuis in vagina reco-
diti. Sed Hispania tam ingens erat elementum in vniuersitate hæc
dominationis, vt negligi minimè posset ab intelligentia mode-
trice, adeoque remotum à Germania, vt dum hanc curabat, vni-
tis attackus & operatio eousque protendi nequaquam posset. Vnde
tandem Carolus consilium inuit acutius quam fortunatus; vt
delicet ipsemet expeditionem in Africam susciperet, quò vtrumque
semitissimum Principatum tueretur, Othomannumque Algeri
adoriretur, atque eadem operà simul ab infestanda Pannonia
Iulum retraheret, vbi tunc non mediocres progressus habebat; simul
Hispaniam ab excursionibus Africanorum piratarum vindicaret.
Sed multa consilia nos produunt, dum specie ingentis utilitatis et
euentu prospero comparandæ, verisimilitudinem obuolant aduentu.

C A P V T XV.

*Quæ de Concilio Cæsar cum Legato egerit. Noui libelli ad eum
delati à Catholicis, ab hereticis, & à Legato. Recessus
Cæsareus, & Comitiorum exitus.*

Postquam Cæsar profectionem in Africam apud se statuit, co-
gnitâ subsidiorum indigentia; rationem aliam inire cepit,
quâ Germaniam pacatam relinqueret. Idcirco præterito
gratosque illis populis sermones redorsus est, de Oecuménica Sy-
nodo apud illas regiones procuranda; & vbi nequiret id con-
de *Nationali*. Præterea, quò ostentaret fructum aliquem à se deco-
ptum, & concordiam, si minus perfectam, saltem ex parte audan-
iussurum se per Edictum Cæsareum proposuit, excipi interim in
Germania eas doctrinas, de quibus partes conuenerant. Suboluit
id Contareni sagacitati. Hinc Pontifex in tempore ab eo factus de
re certior, maturè præuenit Cæsaris consilia, quæ Ecclesiæ rebus

& auctoritati noxia, ad Concilium vsque obseruanda erant; ac prior ipse statuit in Senatu, * nullâ interiectâ morâ Concilium Oecumenicum indicere, quod in gratiam Caroli ac Ferdinandi supersederat; ac per certum tabellarium id Legato perscribit. Hic verò accepto nuntio, exposuit Cæsari quæ Pontifex decreuerat, nisi quid opportunius ille suggereret. Doluit Cæsar, eâ nec opinatâ Pontificis maturitate sibi quasi frænium iniectum: responditque, Satius fuisse, si Pontifex Comitiorum postulata de Concilio expectasset: vbi enim suapte sponte illud indixisset, periculum fore, ne Germani vel in patriis sedibus illud exposcerent, vel suâ tantum Natione conflatum. Reposuit è contrario Legatus, maximæ utilitati fore, si cunctis explorata esset Pontificis in Concilium propensio, animaduertentibus ad illud sponte ferri, absque stimulo petitionis alienæ: hoc etiam pacto reliquas Nationes facilius coituras, existimantes non id fieri ex vnius peculiaris gentis voluntate, sed è communis Pastoris electione. Haud sanè licere, ex vna tantum Natione Synodum conuocari ad sancienda dogmata Ecclesiæ vniuersæ communia: & ne congregaretur Oecumenica in Germania, satis esse rationes ab ipso Cæsare per singularem prudentiam expensas expressasque. Ad hæc verò Carolus: In eadem se persistere sententia, & in se recipere, Principes ab ea mente dimouere, si fortè ea res in Comitibus ageretur; adeoque opportunum sibi videri, illorum exitum præstolari. Legatus, animaduerso moras à Cæsare quæri ne vllis interim vinculis neceretur, institit, affirmans, demandatum sibi fuisse, vt remitteret tabellarium cum responsis intra biduum. * Tum verò Cæsar ad consulendum fratrem spatium cepit, eundemque post eam Legato acturum misit, ac tandem Granuellanum cum libello, in quo Concilij celebratio voluntati Pontificis permittebatur, nullâ loci ac temporis habitâ mentione, sed promissâ quacumque Cæsaris operâ ad rem perficiendam. Secundo loco proponebatur, vt alia interim ad Religionis pacem conducentia excogitarentur.

2. Primum itaque conuenere, cum pax nondum perfecta esset, nullam ex rebus agitatis tamquam ibi compositam ac ratam putandam. Quod prius etiam Cæsari denuntiabat Legatus; * Lutheranos siquidem, nondum sincerum animum in Ecclesiam gerentes, corrupturos fuisse prauis interpretationibus sanctas doctrinas, nouisque cauillis Catholicorum sententiis oppugnatos: & ex altera parte, huiusmodi sanctiones nihil commodi collaturos Ecclesiæ, tum propter licentiam, quâ utebantur hæretici in suis opinamentis per-

Pars I.

Ecc mutandis,

1541.
* Ex Actis
Consistor.
colligitur
fuisse 27.
Maij.

* Literæ
Contarenti
Card. ad
Farnesium,
17. Junij
1541.

* Literæ
Contarenti
ad Pontifi-
cem, 14. &
19. Junij
1541.

1541.

mutandis, tum maximè, quia cum Fides Christiana in indiuidua sita sit, vbi contumaces illi persisterent, parum prodesset, in multis an paucis articulis à Fide recederent. Deinde petit à Legato Grauellanus, vt Germaniæ Episcopis exacta morum emendatio præscriberetur, atque ad id quantum in se virium esset, exhibuit. Postremo sermones habiti de moderata agendi ratione erga Lutheranos à Pontificiis adhibenda, quantum Religionis candor, cuiusque Capituli decus paterentur, ne saltem asperitas deteriores faceret.

* Omnes
Scripturæ
hic à nobis
relatæ exant
impressæ a-
pud Golda-
stum hære-
ticum, prius
citatam.

Paucos post dies Cæsar * ad Ordines plenè retulit scripto quidquid in congressibus peractum erat, eorumque sententiam rogauit. Ea fuit, vt liber Legato traderetur, qui expenderet, an ibi falsi dogmata continerentur, & num liceret ea certè capita recipi, de quibus Theologi citra omnem obligationem, & ex priuata sententia conuenerant; atque vt in reliquis capitibus concordia tentaretur. Quòd si à Protestantibus ea obtineri non posset, controuersia Concilio Oecumenico committeretur, vel Concilij spe prorsus ademptâ, vnius tantum nationis Germanicæ Synodo. Vt id consequeretur Cæsar, librum cum adiectis in congressu notis, totiusque rei peractæ narrationem ordine perscriptam ad Legatum misit. Alio pariter scripto Contarenus respondit: Cum hæretici in quibusdam articulis à communi Ecclesiæ sensu discordarent, in quibus tamen sperabat eos postmodum consensuros, existimare se, nihil in reliquum statuendum, sed rem Pontifici committendam, qui vel per Oecumenicam Synodum maturè celebrandam, vel per alium modum Catholicæ veritati ac Reipublicæ Christianæ, & inchoatæ Germanorum Nationi consentaneum, rerum temporisque habilitate negotium perficeret.

Hæc responsio à Suauis præ obscuritate antiquis oraculis æquiparatur: & tamen quàm perspicua illa sit, pro se quisque satis intelligit. Quòd si eam Cæsari in suam sententiam, vt mox dicitur, placuit detorquere, voces adeò claras humana locutio non obtinet, quæ non possint alium sonum edere auribus, verum excipere recusantibus. Aduocauit pariter Legatus Antistites, & varias ipsius disciplinæ leges præscripsit, vt Cæsar ipsique Lutherani postulauerant; atque eundem Carolum de iis omnibus scripto certiorum reddidit.

Cæsar, expositis coram Septemuiris, iis quæ senserat feceratque Contarenus, dixit, Sibi, nec minùs etiam Legato videri memoratos articulos suscipiendos, donec vel Oecumenica Synodus, quam confestim habendam pollicebatur Legatus, cogeretur; vel vbi spes
illius

illius omnino deficeret, aut ubi plus æquo protraheretur, cuius tamen Synodi summa necessitas vrgeret, eos obseruandos vsque ad futura Ordinum Comitia, per quæ aliâ ratione rebus publicis consuleretur.

Miratus est Legatus, sententiam suam de suscipiendis laudatis articulis referri, tam ab eo discrepantem quod ipse toties cum Cæsare & cum Granuellano disseruerat, atque à tenore satis apertò traditi libelli. Statimque aliud scriptum edidit, in quo, Cæsaris omisso nomine, aiebat, delatum sibi esse, proponi Septemuiris tamquam animi sui sensa illos articulos vsque ad Concilium retinendos: proinde palàm se facere, oppositum fuisse sibi probatum, diserteque ipsi Cæsari expositum, ut reuerà tunc sentiebat, illos nec recipiendos neque tolerandos, sed omnia in Pontifice reponenda.

6 Communis Septemuirum responsio ita se habuit: Videri sibi admittenda doctrinæ capita vsque ad Oecumenicam Synodum retinenda, quam dignaretur Cæsar à Pontifice impetrare in opportuno Nationi Germanicæ loco; vel eo non habito, vsque ad *Nationalem* legitimè congregandam. Adeoque nec postulabat, ut *Nationalis* aduersus Pontificis voluntatem coiret; quippe cum ipsum ut Ecclesiæ Caput agnoscerent, conuocatio Synodi ab eo interdictæ intelligi ab illis non poterat per eam loquendi formulam, *legitimè congregandam*.

7 Peculiarem libellum obtulere Principes Vrbesque Catholicorum, ubi suam in Religione veteri constantiam Cæsari significantes, flagitantesque Edictorum illi fauentium confirmationem, conspirabant in postulanda à Pontifice Oecumenica Synodo; eaque si deficeret, Nationali: sed non item in recipiendis memoratis dogmatibus, causati, ea esse de rebus superuacaneis, & per formulas ambiguis, atque ab usu Ecclesiæ alienas, in quibus nimium hæreticis indultum erat, adeoque correctione & explicatione indigere. Addebant postremo, rem illam dedecori Pontifici, ac Cæsari, Imperioque futuram, præcipuis, simulque maioris ponderis capitibus in controuersia persistentibus: sed in us repudiandis solum Principes, Proceres & Antistes conuenere. At verò Delegati Catholicarum Vrbum, ut quæ aliquam certè concordie guttulam appetebant, conciliata dogmata suscipienda plerumque maluerunt.

8 Legatus perspectâ Septemuirum propensione ad peculiarem Nationis suæ Synodum, de qua publicè loquendi oportunitas ipsi nunquam prius obuenerat, scriptum Ordinibus detulit, per quod & suo & Pontificio nomine ab ijs petebat, ut suis è postulatis particulam

E e e 2

illam

1541.

illam amouerent, cùm Fidei controuersia ab vnica solum Natione dirimi haudquaquam possent; proinde per huiusmodi Synodum non finiendas controuersias, sed augendas.

Germani, qui varijs in ipsorum Conuentibus priuatam suæ Nationis Synodum proposuerant, respondere: Pontificis in manu esse, illius necessitatem arcere, Oecumenicam celebrando; nec ab ipso agnosci, quænam deterior inde controuersia timenda esset, quam ea quæ tunc Germania diuexabatur.

Protestantes verò varijs libellis & præscriptam à Legato disciplina restitutionem improbarunt, & edicta Cæsaris in ipsos iterum reuocanda postularunt, & se minimè consensuros Concilio cui præesset Pontifex, eiusve clientes, edixerunt; & articulos iam compositos varijs circumscriptionibus limitarunt. Refellere pariter conati sunt plurimis argumentis ea, quæ Legatus opposuerat solum Nationis Concilio; in quibus recensendis superuacaneus labor esset, cùm ab hæreticæ doctrinæ principijs deducta sint. Sed præter hæc aliud adduxerunt quadamtenus speciosum, quod à Suau sub efficaci aspectabiliq; forma profertur, ad offundendas mentibus tenebras semper intento. Nimirum, multos errores per antea facti damnatos conspici, non ab Oecumenicis, sed à peculiaribus Nationum Concilijs, cuiusmodi erant Donati, Pelagij, aliorumque plurimorum hæreticorum errata. Inane penitus argumentum, & merum illitum fucio: etenim animaduertere oportet, doctrinas ab illis Synodis proscriptas, eo solum nomine in Ecclesia hæreticas haberi, quod vel Pontificum Romanorum auctoritas eorum Cæterum sententias ratas habet, vel Communis Theologorum sensus illas adeò comprobant, ut iisdem aduersari temeraria noxa censeatur. Qui Cæterum alioquin erroribus obnoxij esse possunt, & reipsa non semel deerant: idcirco diuinum illud organum non sunt, per quod nouimus nullam permeare vocem, nisi Sancto Spiritu afflante. Quare si solum Germanicæ Nationis Synodus fuisset habita, licuisset ceteris Nationibus, quin & ipsis Germanis, illius simul decreta improbare, simul etiam Fidem Catholicam profiteri, adeoque materia discordijs suppeditata fuisset, ut rectè præmonebat Legatus. Emolumentum peculiarium huiusmodi Conuentuum in tractandis Religionis rebus, alterum ex his duobus esse solet: Primum, expendere id quod interdum reipsa dixerit aut docuerit aliquis, erroris accusatus, ut vel absoluat, vel puniatur. Et hoc frustra fuisset circa Lutheranos, quorum sententiæ palam prodierant in libris, & iam proscriptæ legebantur in ipsis Lutheri verbis à Leonis diplomate, adiectis etiam

* Habita est hæc eausio quò amoueretur omnis dubitatio, ut in Actis Constit. 25. Maij 1520.

iam accuratissimis comprobationibus à me suo loco enarratis, adstante Lutero habitis Wormatiæ. Secundum est, Episcopos tamquam iudices non quidem falli nescios, sed legitimos, conferre simul sententiam de aliqua doctrina, ut eam suis in diocæsis aut permittant, aut interdican. At neque huic commodo dabatur ibi locus: nam vel agendum fuisset de positionibus, iam per Oecumenica Concilia antea, & per Romanorum Pontificum sanctiones damnatis, & hæc subiiciendæ non erant examini inferioris subsellij: vel de aliis recentioribus, de quibus nulla fuit prolata sententia; & hoc pariter frustra erat, tam quod ad Germaniæ Catholicos, quàm quod ad hæreticos spectabat. Germani siquidem Catholici suorum Præsulum opinamenta dubitationis capacia minimè requirebant super nondum certis sancitisque sententiis, sed decretorium, & commune iudicium Ecclesiæ, quò à Lutheranorum molestia liberarentur; ac multò minùs id quærebant Catholici aliarum Regionum, qui recusassent Germanorum tantummodò Episcoporum opinionibus adherere. Sperandum verò non erat, hæreticos auctoritati huiusmodi Conuentus, si non falsitatis immuni, certè in veneratione habitæ, consensuros, quando assentiri volebant auctoritati & Romani Pontificis, & Vniuersalium Conciliorum, Constantiensis, Florentini, Lateranensis sub Innocentio III. imò abhorrebant à Concilio ex Episcopis Romano Pontifici obtemperantibus conflato; & eò iam progressi fuerant, quemadmodum indicauimus, ut negarent Germaniæ Præsules reuerà Episcopos esse. Quem igitur fructum ex Lutheranis huiusmodi Synodus pollicebatur, nisi vel despectum, si eos damnasset; vel inexpugnabilem pertinaciam, si quid fortè ibi erratum fuisset in articulo aliquo postmodum ab Ecclesia repudiando?

11 Post commemoratos libellos recessum Cæsar edixit. Satis ipse conficius erat, Germanos acriter conqueri de tam frequenti eius absentia, quòd ipse hereditarij sceptri curà à delati Imperij sollicitudine distraheretur, relicta intestinis discordiis Germaniæ. Et sanè huius futuræ absentia suspicio, post Maximilianum extinctum præcipuo illi fuerat obstaculo ad Imperium obtinendum. Eapropter studebat enixè Carolus, quà voce, quà scripto eam à se accusationem depellere apud Germanos; ut facillè per se quisque cognosceret, si attentè perlegerit quæ ille ad Comitiorum exitum euulgauit.

12 Tunc itaque, cum se iterum cogi videret, Germaniam inter Religionis dissidia gementem relinquere, vnde non ciuilia solum, sed fraterna quoque bella grassabantur; existimauit, ne deliquium ex

1541.

ictu tam molesto sequeretur, partem læsam peculiari indulgentia leniendam: & quoniam Germanis præfens debitumque ipsi bonum adimebatur, promittenda saltem esse futura commoda, quamvis nec debita, nec parabilia. Hæc ratio Cæsarem perpulit, ut ea consilia, quæcumque tandem essent, à Generalibus Comitibus proposita comprobaret: quare in recessu edixit, ut memorata doctrinæ capita exciperentur vsque ad Oecumenicum Concilium in Germania celebrandum, à Legato, ut affirmabat, promissum. Quæ certè conditio in Germania celebrandi Concilij, quamquam semper à Contareno fuisset reiecta, tamen cum idem esset pollicitus generatim Concilium, placuit Carolo illam condire eâ loci gratiâ, quâ plenius gratificaretur populis quos deferebat. Adiecit, Si Concilium illud non cogeret, persistendum in iisdem doctrinis vsque ad peculiarem Synodum Germanicæ Nationis, vel ad noua Comititia intra sesquiannum celebranda; seque curaturum, ut ad alterutrum illorum Cœtuum Legatum cum potestate Pontifex mitteret. Exposuit morum correctionem, quam Contareno se petente statuerat, & quæ ipse, ut ea seruaretur, præscriperat. Iussit Augustanum Edictum illibatum manere; sed forensibus quæstionibus ex causa Religionis vsque ad præfinitum tempus superfedendum, nullamque eo nomine inuicem in posterum molestiam inferendam.

Verùm nihil ex iis præstitum: nam nec à molestiis cessatum, nec in Germania Oecumenica seu peculiaris Synodus habita, nec ea doctrinæ capita ab vlla partium suscepta. Quin Eckius, qui ex febris postremis à congressibus abfuerat, a acrem libri confutationem scripsit, affirmans, semper à se reiectum. Duos id collegas impulit ad Apologiam edendam, quam duobus Colloquij Præsidibus obtulerunt, narrantes quidquid actum à se fuisset, etiam Eckio comprobante. Quare liber ille, qui concordie quasi vinculum contextus fuerat, euasit implicatio controuersie trica.

Peractis Comitibus, Cæsar in Italiam contendit, & eum comitatus Contareno. Vbi Tridentum peruentum est, petiit à Cæsare, ut per ipsum sibi liceret ad suam Sedem Episcopalem se conferre: e quippe amplius nihil cum Cæsare transigendum supererat, & inter se non solum in rebus agendis, sed etiam in iam actis referendis discordes fuissent. Non tamen Carolus hominem abire permisit, eidemque mox etiam Pontifex, uti Cæsarem comitaretur, imposuit. Hinc illi comes adfuit solenni pompâ Mediolanum ingredienti, non solum ob disensionem præteritam minimè inuisus, sed ob exploratam virtutem in honore singulariter habitus. Verumtamen,

a In variis Contareni Literis ad Farnesium. b Exrante impressa apud Goldastum supra citatum.

c Vide Vitæ Contareno à Casa scriptam.

men, vt accidere illi solet, qui prudenti moderatione causam vnus
 communitatis aduersus alteram egit, nimirum contrariæ acerbum
 videri, languidum suæ; ita planè contigit Contareno. Conquesti
 sunt in suis Commentariis Protestantes, speratum sibi à tanto viro
 æquius erga verum ac iustum actum iri: simul etiam his oppositas
 obrectationes Romæ perpeffus est. Multi ceu remissum in Luthe-
 ranos arguere; perinde quasi animi feruor expers potentiâ, & inter
 populos concordiam sitientes, non euadat contempta leuitas, &
 odiosa vehementia. Ab aliis carpebatur, non sine acerrimo illius
 dolore, quasi in dogmatum summa indulisset aliquid aduersario-
 rum erroribus. Sed dolorem mitigauit epistola Poli Cardinalis,
 cuius autographum penes me; ^a vbi non solum testatur, obiecta illi
 Romæ, reipsâ minora famæ rumoribus fuisse; sed constanter affir-
 mar, à nullo Legato multis antè sæculis tanta cum dignitate Sedis
 Apostolicæ nomen assertum, non modò quod ad virtutis opera, &
 charitatis officia cunctis opitulantiâ, sed quod ad doctrinæ solidita-
 tem pertinebat; fracto in Germaniæ conspectu eo Lutheranorum
 telo, quod vnicum (non autem quidquid calumniarum congerere
 possent in Aulæ Romanæ mores) si perstitisset integrum, facile va-
 luisset apud eos tueri inceptam defectionem; à Pontificiis videlicet
 haud probè percipi præcipuum nostræ Fidei dogma, hoc est, habi-
 tam à Christo redemptionem, cum illud ipse suis libellis explicui-
 set egregiè. Proinde libenti animo rediret: cum enim illi obiecta
 ortum ducerent ex eo, quòd nonnulli ipsius dicta in sensum alie-
 num traherent, vbi præsens adesset, se nubeculas abstersurum. At-
 que ita planè contigit. Compertum est, ^b à Pontifice Lucæ pera-
 manter acceptum, etiam nondum eius excusationibus auditis, ^c nec
 vilum proditum ab eo indicium, vt narrat Suauis, Legationis mi-
 nus idoneè administratæ. Quin eum illicò Bononiensi Legatione
 remuneratus est Paulus. ^d Lucæ hic Cæsarem in Africam transiectu-
 rum præstolabatur, ^e quòd cum eo colloqueretur; qua de re per cer-
 tum tabellarium illum Cæsar rogauerat, ^f vt de Religionis & Chri-
 stianæ Reipublicæ negotiis ageret. Sed visum est in terris, perinde
 ac in cælo, ex maximorum planetarum coniunctione haud semper
 ingentia illa prouenire, quæ per vanam coniecturam ibi Astrologi,
 hic Politici præfagiunt.

^a Ex Capra-
 nica 22. Au-
 gusti 1541.

^b Totum
 extat in cita-
 ta Vita, à
 Casa con-
 scripta, qui
 fuit Venetiis
 Nuntius,
 & Status
 Secretarius
 Pauli IV. ac
 proinde ve-
 rissimile est,
 veras noti-
 tias obti-
 nuisse.
^c Exceptus
 est in Sena-

^d 7. Septembris, vt in Act. Consistor. d. 27. Ianuarij 1541. vt in Act. Consistor. e Eò venit circiter 28. Au-
 gusti. ex Actis Consistorial. f Ioannes Baptista Adrianus lib. 3. Historiæ.

CAPVT

ria
 Trid.